

УДК 796.41:37

**ПРЕДЛОГ КОРЕКЦИЈА ОРГАНИЗАЦИЈЕ ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ ПРЕДМЕТА
ТЕОРИЈА И МЕТОДИКА СПОРТСКЕ ГИМНАСТИКЕ НА ОСНОВУ ПРОЦЕНЕ
УСПЕШНОСТИ СТУДЕНТКИЊА**

Сажетак

У овом истраживању анализирана је успешност студенткиња у савладавању програма практичне наставе предмета Теорија и методика спортске гимнастике на академским студијама Факултета спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду. Циљ истраживања био је да се на основу процењеног успеха у стицању умења, као једног од мерила квалитета наставе, предложи промене ради повећања ефикасности студирања. Како би се одредио правац тих измена, испитиване су релације успешности у савладавању појединих целина програма практичне наставе, успешности савладавања ритмичких и акробатских садржаја, као и успешности савладавања програма практичне наставе по дисциплинама. Истраживање је трансверзалног типа и заснива се на екс-пост-факто поступку. Експериментални утицај представљао је редовни програм вежбања реализован у оквиру практичне наставе у трајању од једне школске године. Примењени су дескриптивни метод, као и метод анализе садржаја. За статистичку обраду података коришћен је Т - тест за зависне узорке, као и *Wilcoxon* тест суме рангова. Резултати су показали да су студенткиње биле значајно успешније у савладавању обавезних састава него на колоквијумима и у слободним саставима, као и у савладавању предиспитних и испитних обавеза на тлу и греди у односу на разбој и прескоке. Респективна процена успешности омогућила је предлог решења у циљу унапређења квалитета наставе. Ефекат предложених измена у организацији практичне наставе требало би пратити у раду са будућим генерацијама студенткиња.

Кључне речи: ПРОГРАМ ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ / АКАДЕМСКА УСПЕШНОСТ / ПРЕДЛОЗИ ИЗМЕНА

**PROPOSAL FOR CORRECTION OF PRACTICAL CLASS ORGANIZATION OF THE SUBJECT
THEORY AND METHODOLOGY OF SPORT GYMNASTICS BASED ON FEMALE STUDENT
PERFORMANCE ASSESSMENT**

Abstract

In this study, the efficiency of female students in overcoming program of practical classes of the subject Theory and methodology of sport gymnastics on academic studies of the Faculty of Sport and Physical Education in Belgrade was analysed. The purpose of this survey was to propose changes for the sake of increasing the efficiency of studies based on the estimated accomplishment in acquiring skills as one of the measures of the instruction quality. In order to determine the direction of these changes, the relations of good results in overcoming the individual units of the program of practical classes, success in mastering rhythmic and acrobatic contents, and achievements in overcoming program of practical classes by disciplines were examined. The study is of transversal type and is based on ex-post-facto proceedings. An experimental effect presented a regular program of exercises realized in the framework of practical classes in the duration of one school year. A descriptive method was applied, as well as the method of content analysis. For a statistical interpretation of data, the T - test for dependent samples, and Wilcoxon rank sum test were used. The results indicated that female students were significantly more successful in overcoming the compulsory compositions than in colloquiums and in free compositions, as well as in overcoming the pre-examination and examination commitments on the floor and the beam in relation to the loom and leaps. Respectable performance assessment enabled the proposal of solutions for the purpose of improving the quality of teaching. The effects of suggested changes in the organization of practical classes should be monitored in the work with the future generations of female students.

Key words: PROGRAM OF PRACTICAL CLASSES / ACADEMIC PERFORMANCE / PROPOSAL FOR THE CHANGES

1. Увод

Практична настава на предметима који су предвиђени исходима, стандардима и програмима школског физичког васпитања, има важну улогу у стицању компетенција за самосталну реализацију наставног процеса. За успешност у савладавању програма практичне наставе предмета Теорија и методика спортске гимнастике (у даљем тексту ТИМСГ), поред залагања наставника и квалитетне организације наставе, кључну улогу има мотивација студената. Подстицање, у циљу повећања мотивације, показало се као ефикасна метода и у универзитетској настави (Сузић, 2005).

Једна од могућности подстицања је начин презентовања наставних садржаја у ком се тежи новим решењима, који би подстицали креативност студената. Обимност и примереност садржаја реалним потребама и могућностима студената подстиче осећај компетентности, што је један од најбитнијих услова њихове мотивисаности (Bandura, Barbaranelli, Caprara and Pastorelli, 1996; Ryan and Deci, 2000; Pintrich, 2003).

Због тога, праћење организације практичне наставе и успешности студената представља основу за повећање квалитета. При том се очекује да се повећање квалитета манифестује кроз боље резултате на пољу припреме будућих наставника за рад у школи. Имајући у виду заступљеност садржаја вежби на справама и тлу (спортске гимнастике), као и њихову функцију у програмима школског физичког васпитања – посебно здравствену (Живчић Марковић, 2010; Радовановић, Штајер, Поповић, Модић, 2013) и образовно-васпитну (Петровић, Буђа, Радојевић, Седић, Петковић, Грбовић, 1994; Радојевић, Вукашиновић, Грбовић, Дабовић, 2011; Вукашиновић, Дабовић, Грбовић, 2011; Модић и Поповић, 2005), од посебног је значаја стицање компетенција студената за реализовање предвиђених програма.

Практична настава на предмету Теорија и методика спортске гимнастике је конципирана тако да се поспешивањем осећаја компетентности подстиче мотивација студената. У том смислу, значајна пажња се поклања примени најразноврснијих метода учења, планирању и организацији наставе, као и активном укључивању студената у процес наставе. Како би се наставило са усавршавањем организације наставног процеса, било је неопходно анализирати успешност студената.

Резултати истраживања указују на сталне тенденције ка унапређивању организације универзитетске наставе. Као најважнији појединачни предиктори академске успешности, посебно се истичу припрема за универзитетско образовање и квалитет наставе (Breakthrough collaborative, 2009), као и „академска дисциплина“ (АСТ, 2007). Веома важан фактор академске дисциплине представља мотивисаност студената, која у великој мери може зависити од наставника, односно, од мера подстицања којима се он у настави служи. Подстицање студената везује се најпре за појам „организација учења“ (Senge, 1990) и корелације организације учења и унапређења квалитета наставе (Senge, 2014). Методу подстицања у универзитетској настави на овим просторима међу првима је промовисао Сузић (2005).

Кларкова (Clarke, 2002) истиче значај повећања квалитета наставе у тежњи ка повећању њене ефикасности, као важног фактора постигнућа институције. Резултати истраживања Јарићеве и Вукасовићеве (2009) указују на незнатно повећање ефикасности студирања у Србији, од Болоњске реформе на даље, које је, међутим, пре резултат смањења критеријума оцењивања. У оквиру магистарских теза и докторских дисертација, обављена су бројна истраживања, којима се настојало указати на могућности побољшања организације универзитетске наставе у области физичког васпитања и спорта (Радојевић, 1982) и предметне области спортска гимнастика (Радојевић, 1975; Модић, 2000).

СТИцањем знања, умења и вештина на предмету ТИМСГ, обезбеђује се припрема студената за функционално реализовање програма у наставној и спортско-тренажној пракси. Настава је, полазећи од исхода предмета и плана и програма наставе у предшколском, основном и средњем образовању, програма школских такмичења и стандарда за крај обавезног образовања, постављена тако да се примењују различите организационе форме часа за које се студенти припремају и самостално их реализују. Овај одговоран и сложен процес прате уобичајени проблеми, као што су: низак ниво претходних умења (недовољна овладаност техником - вештинама из вежби на справама и тлу), недовољна физичка припремљеност и године старости, јер велики број студената први пут учи и усваја програмске задатке из спортске гимнастике тек на студијама.

Пошто постоје одређене разлике, како у програму, тако и у раду са студентима и студенткињама, ово истраживање је обављено само на узорку студенткиња.

Проблем припада простору изучавања ефикасности организације наставе на факултету који школује наставнички кадар. Како би се довела у везу ефикасност организације наставног процеса са успешношћу на студијама, у раду се изучавао проблем успешности студенткиња на предмету који припада подручју Теорије и технологије физичког васпитања и спорта. Ефикасност организације наставе на предмету ТИМСГ дефинисана је као успешно праћење и савладавање програмских садржаја од стране студената. **Предмет** истраживања је успешност студенткиња у савладавању програма практичне наставе, а која се доводи у везу са могућностима повећања ефикасности путем измена у организацији наставе. **Циљ** истраживања је да се, на основу анализе успеха - процењеног нивоа стечених умења, који су студенткиње оствариле током практичне наставе, утврде предлози за могуће измене у организацији практичне наставе. У складу са проблемом, предметом и циљем истраживања, постављена је главна хипотеза:

H₁: очекује се да ће процењена успешност, коју су студенткиње постигле у савладавању програма практичне наставе из спортске гимнастике, указати на потребу одређених измена у организацији наставе, са циљем његовог побољшања.

Како би се утврдио правац у ком би се одговарајућа идејна решења могла развијати, дефинисане су помоћне хипотезе:

H₁₁: не постоје разлике између успешности у савладавању колоквијума, обавезних састава и слободних састава;

H₁₂: не постоје разлике између успешности у савладавању вежби из ритмике и вежби из акробатике на тлу и греди; и

H₁₃: не постоје разлике у успешности савладавања предиспитних и испитних обавеза по справама.

2. Метод

Спроведено истраживање је трансверзалног типа и заснива се на екс-пост-факто поступку. Примењен је дескриптивни метод, као и метод анализе садржаја.

Узорак испитаника

Узорак испитаника чинило је 56 студенткиња које су похађале практичну наставу на предмету ТИМСГ, на трећој години основних академских студија на Факултету спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду. Обухваћене су две генерације студенткиња (из школске 2011/2012. и 2012/2013), по 28 студенткиња у обе, које су обавиле све предиспитне и испитне обавезе.

Узорак варијабли

Експериментални третман који је посматран као екс-пост-факто утицај је редовни програм вежбања који је реализован у оквиру практичне наставе на предмету Теорија и методика спортске гимнастике у току једне школске године.

Варијабле представљају постигнуту успешност студенткиња у савладавању делова програма практичне наставе. Успешност је дефинисана оценом од стране наставника који су ангажовани на предмету Теорија и методика спортске гимнастике, према јасно утврђеним критеријумима. Посматране су следеће варијабле:

- КОЛОК – збирна успешност у колоквијумима на свим справама
- КОЛПРАЗБ – успешност у колоквијумима на двовисинском разбоју
- КОЛГРЕД - успешност у колоквијумима на греди
- КОЛТЛО - успешност у колоквијумима на тлу
- ОБСАС - збирна успешност у обавезним саставима на свим справама
- ОБПРЕС - успешност у обавезном саставу на коњу за прескок
- ОБРАЗБ - успешност у обавезном саставу на двовисинском разбоју
- ОБГРЕД - успешност у обавезном саставу на греди
- ОБТЛО - успешност у обавезном саставу на тлу
- СЛСАС - збирна успешност у слободним саставима на свим справама
- СЛПРЕС - успешност у слободном саставу на коњу за прескок
- СЛПРАЗБ - успешност у слободном саставу на двовисинском разбоју
- СЛГРЕД - успешност у слободном саставу на греди

- СЛТЛО - успешност у слободном саставу на тлу

Изведене су варијабле које представљају збирну успешност у ритмичким и акробатским вежбама на тлу и на греди, као и укупно на обе справе:

- РИТМТ - Успешност у ритмичким вежбама на тлу
- АКРОТ - Успешност у акробатским вежбама на тлу
- РИТМГ - Успешност у ритмичким вежбама на греди
- АКРОГ - Успешност у акробатским вежбама на греди
- РИТМТГ - Успешност у ритмичким вежбама, укупно на тлу и греди
- АКРОТГ - Успешност у акробатским вежбама, укупно на тлу и греди.

Такође, изведене су и варијабле, које се односе на збирну успешност у савладаности делова програма практичне наставе (колоквијуми, обавезни и слободни састави) на свакој справи:

- ЗБИРПРЕС - Збирна успешност на прескоку
- ЗБИРРАЗБ - Збирна успешност на двовисинском разбоју
- ЗБИРГРЕД - Збирна успешност на греди
- ЗБИРТЛО - Збирна успешност на тлу.

Статистичка обрада података

Све варијабле су обрађене стандардним дескриптивним поступцима, при чему су израчунати основни параметри дескриптивне статистике (аритметичка средина *AS*, стандардна девијација *SD*, минимална вредност *MIN*, максимална вредност *MAX* и коефицијент варијације *CV* за све варијабле). Нормалност расподеле резултата за све варијабле тестирана је помоћу *Shapiro-Wilk* теста. За утврђивање разлика у савладаности делова програма практичне наставе (обавезни састави, слободни састави и колоквијуми), коришћен је *T* - тест за зависне узорке, као и тест рангова - *Wilcoxon* тест. Статистички значајне разлике, у оба теста, узете су у обзир за ниво значајности $p = .05$. Сви статистички поступци су израчунавани помоћу апликација *SPSS 20.0* и *Excel 2011*.

3. Резултати и дискусија

Ефикасност практичне наставе

Студенткиње су, у савладавању целокупног програма практичне наставе у школској 2011/2012. и 2012/2013, оствариле просечну оцену 7.73 ± 0.64 . Распон оцена се кретао од 6.45 до 9.26. Коефицијент варијације оцена износи 8%, што значи да не постоје значајна одступања и указује на хомогеност групе (Табела 1). Постигнути успех у савладавању програма практичне наставе указује на потребу његовог побољшања чиме се отвара простор за предлоге одговарајућих измена у организацији практичне наставе.

Табела 1 Дескриптивни показатељи усвојености програма практичне наставе

Предиспитне и испитне обавезе	AS	SD	MIN	MAX	CV%	BR
	7.73	0.64	6.45	9.26	8	56

Имајући у виду збирну просечну успешност по справама, студенткиње су најуспешније савладале обавезне саставе (ОБСАС), нешто слабије резултате показале су у слободним саставима (СЛСАС), док су најслабије савладале колоквијуме (КОЛОК) из програма практичне наставе (Табела 2).

Резултати *T*-теста показују да значајна разлика у успешности усвајања постоји између колоквијума и обавезних састава ($p=.00$), као и између обавезних састава и слободних састава ($p=.00$) (Табела 2). Бољу успешност у савладавању слободних састава у односу на колоквијуме, иако не на статистички значајном нивоу, може се објаснити тиме да су студенткиње самостално креирале слободне саставе, бирајући вежбе које су могле да изведу са великом сигурношћу, а изостављајући оне које нису успешно савладале, што им је обезбедило бољи успех у односу на обавезне вежбе из програма колоквијума. Такође, планом и програмом практичне наставе предвиђено је да се слободни састави полажу последњи (након полагања вежби из програма колоквијума и обавезних састава) и ако се узме у обзир континуитет у вежбању, претпоставља се да су студенткиње тада биле

најспремније. Међутим, очекивања да ће студенткиње бити једнако успешне у извођењу слободних састава и обавезних састава нису испуњена, јер је Т-тестом утврђен значајно бољи успех у обавезним саставима. Могуће је, да су студенткиње већу пажњу посветиле увежбавању обавезних састава у којима ће наступити на такмичењу (посебно подстицајном облику провере нивоа усвојених умења, где обавезне саставе полагају пред судијама и публиком). Само сазнање да ће наступати у правим такмичарским условима захтева посебну психолошку припрему и представља већи степен мотивације за увежбавање у односу на увежбавање колоквијума и слободних састава.

Добијени резултати показују статистички значајне разлике у савладавању обавезних састава и слободних састава, као и обавезних састава и колоквијума, с обзиром да су студенткиње најбољи успех постигле у савладавању обавезних састава. У успешности савладавања слободних састава и колоквијума нису утврђене статистички значајне разлике. Тиме је постављена хипотеза, која претпоставља да у успешности савладавања обавезних састава, слободних састава и колоквијума не постоје значајне разлике, само делимично потврђена.

Табела 2 Разлике збирних просечних вредности успеха на колоквијумима, у обавезним и слободним саставима на свим справама (Т-тест)

Варијабле	разлика АС	t	p
КОЛОК-ОБСАС	-0.32 (7.67-7.99)	-3.34	0.00*
ОБСАС-СЛСАС	0.24 (7.99-7.75)	3.33	0.00*
КОЛОК-СЛСАС	-0.08 (7.67-7.75)	-1.15	0.26

У обавезним саставима студенткиње су биле најбоље на тлу (ОБТЛО), а затим на греди (ОБГРЕД). Најслабије су усвојиле обавезни састав на двовисинском разбоју (ОБРАЗБ) и обавезни прескок (ОБПРЕС).

У погледу успеха у савладавању обавезних састава по справама, који је посматран у специфичним условима извођења, на такмичењу, резултати ранг теста указују на значајне разлике између обавезног састава на тлу и двовисинском разбоју ($p=.00$), као и обавезног састава на тлу и прескока ($p=.00$). На греди је утврђен значајно бољи успех у односу на прескок ($p=.05$), док разлика у савладавању састава на греди (бољи успех) и састава на разбоју постоји, али није статистички значајна (Табела 3). Могуће је да је услед посебних услова у којима су се изводили обавезни састави (такмичарски услови) дошло до присуства треме, која је могла најнеповољније утицати на извођење састава на греди. Грета је справа са изразито смањеном површином ослонца, где веома лако може доћи до нарушавања равнотежног положаја, при чему најчешће следи пад са справе, а самим тим и нижа оцена за извођење састава. Тиме се може објаснити и статистички значајна разлика у савладавању обавезног састава на греди (слабија успешност) и тлу ($p=.01$).

Табела 3 Разлике просечних вредности успеха у обавезним саставима на свим справама (Wilcoxon тест)

Варијабле	Z	p
ОБПРЕС - ОБРАЗБ	-.345	0.73
ОБГРЕД-ОБПРЕС	-2.001	0.05*
ОБТЛО-ОБПРЕС	-3.617	0.00*
ОБГРЕД-ОБРАЗБ	-1.249	0.21
ОБТЛО-ОБРАЗБ	-3.486	0.00*
ОБТЛО-ОБГРЕД	-2.644	0.01*

Посматрајући успешност у савладавању слободних састава по справама, студенткиње су најуспешније биле на греди (8.09(0.86)), затим на тлу (7.95(0.85)), разбоју (7.49(0.95)), а најслабије на прескоку (7.46(0.96)). Утврђене су значајне разлике између слободно изабраног прескока и слободног састава на греди ($p=.00$), затим слободног прескока и слободног састава на тлу ($p=.00$), слободних састава на разбоју и греди ($p=.00$) и слободних састава на разбоју и тлу ($p=.00$). Значајно бољи успех у слободном саставу на тлу у односу на слободни састав на двовисинском разбоју и изабрани прескок се подударе са ситуацијом код обавезних састава. У успешности савладавања слободног прескока и слободног састава на разбоју, као и између слободних састава на тлу и греди, нису пронађене значајне разлике (Табела 4). Добијени резултати се могу објаснити тиме да су прескоци и вежбе на

двовисинском разбоју изразито спортског карактера. Са друге стране, у складу са специфичностима женске спортске гимнастике, на тлу и на греди, поред акробатских вежби, заступљене су и вежбе из ритмике, које истичу грациозност и чине уметничку компоненту композиције. То су вежбе које по својој структури кретања више одговарају сензибилитету студенткиња. Тиме је заступљеност ритмичких садржаја могла утицати на претежно бољи успех у слободним саставима на греди и на тлу, у односу на њихов успех на разбоју и у извођењу прескока. Изузетно слаб успех код извођења слободних састава на разбоју, делом се може образложити и присуством специфичног захтева за компоновање слободног састава на овој справи, као што је извођење наупора. Примећено је да студенткиње у највећем броју случајева, не испуне овај захтев и тиме добију нижу оцену. Програмом практичне наставе, на двовисинском разбоју је предвиђена само једна вежба из групе наупора, наупор усклопно до упора јашућег, са препоруком да се вежба изводи уз асистенцију како би се студенткиње упознале са методом провођења кроз кретање, а без захтева да се вежба изводи самостално (наупори се не налазе у програмима за школско такмичење у гимнастици). Самим тим се не може очекивати да студенткиње са тако скромним нивоом претходног знања и фондом часова приступе самосталном извођењу ове групе вежби и да их при том квалитетно савладају у циљу испуњења захтева.

Табела 4 Разлике просечних вредности успеха у слободном саставу на свим справама (Wilcoxon тест)

Варијабле	Z	p
СПРАЗБ-СППРЕС	-0.345b	0.73
СЛГРЕД-СППРЕС	-4.203b	0.00*
СЛТЛО-СППРЕС	-2.819b	0.00*
СЛГРЕД-СПРАЗБ	-4.761b	0.00*
СЛТЛО-СПРАЗБ	-3.501b	0.00*
СЛТЛО-СЛГРЕД	-1.298c	0.194

У савладавању појединих вежби, односно колоквијума, студенткиње су најуспешније биле на греди (7.88(0.78)), затим на тлу (7.59(0.83)), а најмање успешне на разбоју (7.55(0.68)). Значајне разлике су утврђене у успешности на греди и двовисинском разбоју ($p=0.00$), као и на греди и тлу ($p=0.00$; Табела 5). Програм колоквијума на разбоју обухвата 9 вежби. Од тога, 7 вежби се изводи у упору на нижој притки, а само 2 вежбе у вису на високој притки. С обзиром на чињеницу да су студенткиње генетски условљене слабије развијеном мускулатуром руку и раменог појаса, а да је за јачање и адаптацију мускулатуре потребно вежбање у дужем временском периоду, најслабији успех на разбоју је био и очекиван. Од укупно 9 вежби из програма колоквијума на греди, 5 је акробатских вежби, а 4 су ритмичке вежбе. Све вежбе, које се изводе на греди, претходно су савладане и увежбане на тлу. У програму колоквијума на тлу, од укупно 10 вежби, 6 је акробатских, а 4 су ритмичке вежбе. Када се упореде тежине акробатских вежби (познато је да је студенткињама лакше да савладају ритмичке вежбе у односу на акробатске) из програма колоквијума на греди и на тлу, може се запазити да су на греди претежно заступљени једноставнији наскоци и саскоци (изузев рондата), док на тлу доминирају вежбе из групе премета (премети странце улево и удесно, прамет упором напред, рондат), изузетно координационо-сложене и захтевне вежбе. Зато се може претпоставити да је бољи успех у колоквијуму на греди, у односу на тло и разбој, последица лакшег програма.

Табела 5 Разлике просечних вредности успеха у колоквијумима на справама (Wilcoxon тест)

Варијабле	Z	p
КОЛГРЕД-КОЛРАЗБ	-3.695b	0.00*
КОЛТЛО-КОЛРАЗБ	-0.090b	0.929
КОЛТЛО-КОЛГРЕД	-3.895c	0.00*

Када се посматрају појединачне вежбе на тлу и греди, студенткиње су постигле бољу успешност у извођењу ритмичких вежби (РИТМТГ) у односу на акробатске вежбе (АКРОТГ), али разлика није статистички значајна. Ипак, на греди су биле значајно успешније у извођењу акробатских вежби (АКРОГ), док су на тлу биле значајно успешније у ритмичким (РИТМТ) вежбама (Табела 6).

Табела 6 Разлике збирних просечних вредности успеха у савладавању акробатских и ритмичких вежби из програма колоквијума на тлу и на греди, као и укупно на обе справе

Варијабле	t	p
РИТМТГ-АКРОТГ	0.49	0.62
РИТМГ-РИТМТ	1.25	0.22
АКРОТ-АКРОГ	-5.60	0.00*
РИТМТ-АКРОТ	2.08	0.04*
РИТМГ-АКРОГ	-2.12	0.04*

У савладавању ритмичких и акробатских вежби на тлу и греди скупно, нису утврђене статистички значајне разлике. Међутим, на греди су студенткиње значајно успешније у акробатским, а на тлу у ритмичким вежбама, на основу чега хипотеза да *не постоје разлике између успешности у савладавању вежби из ритмике и вежби из акробатике на тлу и греди*, није потврђена.

По укупном успеху оствареном на справама, студенткиње су биле најбоље на греди (ЗБИРГРЕД), нешто слабије на тлу (ЗБИРТЛО), док су најслабије биле на разбоју (ЗБИРРАЗБ) и прескоку (ЗБИРПРЕС), што резултати т-теста и потврђују (Табела 7). Како би успешност студенткиња достигла виши ниво, посебно у ”спортским дисциплинама”, као што су двовисински разбој и прескоци, предлаже се веће ангажовање студенткиња на часовима практичне наставе, у смислу примене стеченог знања из области чувања и помагања. Један од начина интензивирања ангажованости студенткиња било би одређивање већег броја часова са задатком самосталног вођења часа у оквиру практичне наставе. Познато је да вршњачко подстицање повољно утиче на мотивацијску климу у настави (Wentzel, 2005; Сузић, 2005).

Табела 7 Разлике збирних просечних вредности успеха у савладавању целокупног програма практичне наставе по справама

Варијабле	t	p
ЗБИРПРЕС-ЗБИРРАЗБ	0.01	1.00
ЗБИРПРЕС-ЗБИРГРЕД	-3.71	0.00*
ЗБИРПРЕС-ЗБИРТЛО	-3.17	0.00*
ЗБИРРАЗБ-ЗБИРГРЕД	-4.96	0.00*
ЗБИРРАЗБ-ЗБИРТЛО	-4.14	0.00*
ЗБИРГРЕД-ЗБИРТЛО	0.56	0.58

Анализом успешности по справама, утврђене су значајне разлике у погледу боље успешности остварене на тлу и греди у односу на двовисински разбој и прескоке, чиме хипотеза да *не постоје разлике у успешности савладавања предиспитних и испитних обавеза по справама*, није потврђена.

4. Закључци

Основни закључак истраживања је, да постигнута успешност студенткиња у савладавању програма практичне наставе из спортске гимнастике, указује на потребу одређених измена у организацији наставе са циљем његовог побољшања. Студенткиње су успешније у савладавању обавезних састава него у савладавању слободних састава и колоквијума. Иако су подједнако успешне у савладавању ритмичких и акробатских вежби на тлу и греди скупно, на греди су значајно успешније у акробатским, а на тлу у ритмичким вежбама. Успешност студенткиња по справама је израженија на тлу и греди у односу на двовисински разбој и прескоке. Добијени резултати истраживања отварају простор за даље побољшање организације практичне наставе, како би се обезбедио још бољи успех студенткиња.

Предлози измена у организацији практичне наставе

Резултати истраживања пружају основу за даље развијање идеја у погледу одређених измена у организацији практичне наставе на предмету ТИМСГ. Ефекте измена би, са једном генерацијом студенткиња, требало експериментално испитати:

- На часовима практичне наставе требало би већу пажњу посветити увежбавању слободних састава. Иако су резултати указали на слабији успех од очекиваног у слободним саставима, пожељно

је да студенткиње наредних генерација буду у обавези да доносе писану припрему њихових слободних састава, како би предметни наставник имао контролу над њиховим радом и давао потребне смернице и корекције. На такав начин студенткиње би биле усмерене на рационалније распоређивање времена за увежбавање, како обавезних, тако и слободних састава.

- У циљу достизања бољег успеха у слободним саставима на двовисинском разбоју предлаже се укидање захтева за композицију, који се односи на извођење једне вежбе из групе наупора. Ову групу вежби свакако не треба изоставити из програма обучавања код студенткиња. Међутим, имајући у виду неповољно стање справа у школама, као и програм школских такмичења у коме ове вежбе нису заступљене, било би добро да се наупори искључе из програма полагања за студенткиње.

- Ради уравнотежавања оптерећења студената, предлаже се измештање полагања неких колоквијума из шестог у пети семестар. То би се, с обзиром да су значајно боље савладани, могло учинити са ритмичким вежбама на тлу и акробатским вежбама на греди. Ипак, препоручује се да се ритмичке вежбе примењују у уводно-припремној фази часова у шестом семестру, али у мањем обиму, како би се одржао континуитет у припреми за програм вежбања на греди.

- Предлаже се и промена приступа (методике) у обучавању прескока, са знаком да се још од петог семестра захтева извођење свих прескока, уместо без заножња, са заножњем пруженим телом, минимално до хоризонталне осе, а да се до краја обуке у шестом семестру, амплитуда повећа до максималних 30⁰ у односу на хоризонталну осу. Тиме би се омогућио бољи успех у савладавању свих прескока.

- С обзиром на специфичности програма, потребно је раздвојити реализацију часова практичне наставе у шестом семестру, одвојено за студенте и студенткиње.

- Како би студенти боље савладали технике чувања и помагања, предлаже се и поред њиховог детаљног описа у уџбенику, дорада пратећег наставног материјала из ове области (видео снимак са приказом методике, чувања и помагања кључних вежби: Вукашиновић, 2009), у смислу допуне са већим бројем вежби.

- Предлаже се да студенти, у циљу интензивирања њиховог ангажовања у практичној настави, буду обавезни да самостално реализују одређене фазе часа и више од једног пута у току шестог семестра, а посебно они који нису успешно одговорили захтевима задатка у првом кругу.

- Ради стицања комплетнијих знања за будућу професију, поред обавезне методичке праксе у оквиру предмета ТиМ физичког васпитања у основној школи, увести обавезну методичку праксу за студенткиње и студенте у гимнастичким клубовима, у оквиру којих се реализују програми како школске спортске гимнастике, тако и програм такмичарске гимнастике за млађе категорије (селекције пионирске гимнастичке лиге). Овом изменом би се студентима омогућило стицање искуства у практичној примени стечених знања, посебно из области чувања и помагања.

5. Значај резултата истраживања

Значај резултата спроведеног истраживања огледа се у могућности експерименталне провере предложених измена усмерених на повећање квалитета практичне наставе. Уколико се, на основу њих, достигну бољи резултати могло би се приступити променама у организацији рада на Предмету у правцу прерасподеле програмских садржаја, измене начина процене за неке од задатака, као и усклађивање постојећих пратећих наставних материјала.

Поред тога, детаљна анализа успеха студенткиња на предиспитним и испитним обавезама омогућава основу за усмеравање наставника, сарадника и студената на наставне садржаје, на којима је постигнут слабији успех.

Предлаже се реализација сличног истраживања на узорку студената, са циљем унапређења квалитета целокупног процеса практичне наставе на Предмету.

Ради постизања боље успешности студената и студенткиња у практичној настави, а тиме и саме ефикасности наставе, на овом Предмету било би од великог значаја спровести истраживање чији би предмет истраживања представљала мотивација студената и студенткиња за рад и постизање бољег успеха у практичној настави. Резултати таквог истраживања пружили би конкретније смернице како у практичној настави деловати, узимајући у обзир индивидуалне карактеристике појединца.

Побољшањем организације практичне наставе на Предмету индиректно би се утицало на то да студенти и студенткиње, будући наставници физичког васпитања, буду компетентнији за реализацију програма вежби на справама и тлу (садржаја из спортске гимнастике) у свим облицима наставе у школи и у раду са најмлађим полазницима школе гимнастике.

6. ЛИТЕРАТУРА

ACT – Academic college testing program, inc. (2007). The role of nonacademic factors in college readiness and success. Report. Iowa city.

https://www.act.org/research/policymakers/pdf/nonacademic_factors.pdf

Bandura, A., Barbaranelli, C., Caprara, G.V., Pastorelli, C. (1996). Multifaceted Impact of self-efficacy beliefs on academic functioning. *Child development*, 67 (3), 1206-1222.

Breakthrough collaborative's research (2009): Factor that support academic success. Report. <http://www.breakthroughcollaborative.org/sites/default/files/bt-research-brief-non-academic-factors.pdf>

Вукашиновић, В., Дабовић, М., Грбовић, М. (2011). Примена спортске гимнастике у другим спортским гранама. Дечији спорт од праксе до академске области. Ур. Јевтић, Б., Радојевић, Ј., Јухас, И., Ропрет, Р. Београд: Факултет спорта и физичког васпитања, стр. 436-447.

Живчић Марковић, К. (2010). Улога и значај спортске гимнастике у разредној настави, стручни рад. Зборник радова Међимурског велеучилишта у Чаковцу, 1 (2), 113-121.

Јарић, И., Вукасовић, М. (2009). Болоњска реформа високог школства у Србији: мапирање фактора ниске ефикасности студирања. *Филозофија и друштво*, 2 (20), 119-151.

Мудић, Д. (2000). Повезаност антрополошких димензија студената физичке културе са њиховом успешношћу вежбања на справама (Докторска дисертација). Факултет физичке културе, Нови Сад.

Мудић, Д., Поповић, Б. (2005). Вежбе на справама и тлу (основе практичног рада). Нови Сад: Факултет физичке културе.

Петровић, Ј., Буђа, П., Радојевић, Ј., Седић, П., Петковић, Д., Грбовић, М. (1994). Спортска гимнастика I део. Београд: Факултет физичке културе.

Pintrich, P.R. (2003): A motivational science perspective on the role of student motivation in learning and teaching contexts. *Journal of educational psychology*, 95 (4), 667-686.

Радовановић, Д., Штајер, В., Поповић, Б. Мудић, Д. (2013). Разлике између дечака и девојчица узраста 11-12 година у успешности усвајања гимнастичких вежби. *Црногорска спортска Академија, „Спорт Монџ“, часопис бр.37,38,39*, 137-144.

Радојевић, Ј. (1975). Предиктивна вредност батерије тестова пријемног испита с обзиром на успех у спортској гимнастици (Магистарска теза). Факултет за физичко васпитање, Београд.

Радојевић, Ј. (1982). Предиктори значајни за успешно образовање и функцију професора физичког васпитања (Докторска дисертација). Факултет за физичко васпитање, Београд.

Радојевић, Ј., Вукашиновић, В., Грбовић, М., Дабовић, М. (2011). Теорија и методика спортске гимнастике, II део - Практична настава и припрема за рад у школи. Београд: Факултет спорта и физичког васпитања.

Ryan, R.M., Deci, E.L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: classic definitions and new directions. *Contemporary educational psychology*, 25 (1), 54-67.

Senge, P. M. (1990). *The Fifth Discipline. The art and practice of the learning organization*, London: Random House.

Senge, P. M. (2014). *The Fifth Discipline Fieldbook: Strategies and Tools for Building a Learning Organisation*. Crown Business

Сузић, Н. (2005). Motivation of students in university teaching (Анимирање студената у универзитетској настави). Бања Лука: Факултет пословне економије.

Clarke, M. (2002). Some Guidelines for Academic Quality Rankings. *Higher Education in Europe*, 27 (4), 443–459.

Wentzel, K. R. (2005). Peer relationships, motivation, and academic performance at school. *Handbook of competence and motivation*, 279-296.